

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ:

Plassa del Teatre, 6, entressol.

NÚMERO CORRENT. 20 CÉNTIMS.

» ATRASSAT, AB FOLLETINS. . . 40 »

» » SENSE FOLLETINS. 25 »

SUMARI:

Llibertat y Bellesa, per Lluís Marsans. — « Electra », per Oriol Martí. — Cansó, per A. Bori y Fontestà. — Idilis (llibre segon) d'Apeles Mestres, per G. Zanné. — Segon Anuari dels Jochs Florals de Colonia: 1900, per Rafel Nogueras y Oller. — Goig maternal, per Jaume Terri. — Ensenyansas de la Historia: I, per Trinitat Monegal. — A propòsit de « Siegfried », per Joaquim Pena. — Teatres: « Liric Català », per Emili Tintorer y J. P. — Novas

FOLLETÍ:

AYRES DEL MONTSENY, per Mossén Jacinto Verdager. Plech 8.

QUAN ENS DESPERTAREM D'ENTRE'LS MORTS.... per Enrich Ibsen. Traducció catalana. Plech 8.

LLIBERTAT Y BELLESA

Tots els ideals que no s'encaminen a la mort, evolucionan y's transforman al mateix temps que la Humanitat fa sa via, y en aquest mohiment continuat, proba de sa vida, se senten atrets per diferents forses que sovint intentan desviarlos de la dressera que segueixen, retardant sa complerta evolució y desenrotlló, si no'ls portan a la xorca passivitat, casi germana de la mateixa mort.

Nostra idea no ha d'ésser diferenta de las altrás, y subjecta a la lley evolutiva de las demés, sent també ara y ha sentit altrás vegadas, ab gran intensitat, la influencia de diferents forses qu'han volgut desviarla. Per

sort, podem dir ben alt y ab ferma convicció que nostre ideal ha sortit victoriós de la proba, y que no solzament no ha perdut gens de sa intensitat, sinó que cada dia demostra ab més claretat que'l procés evolutiu que segueix el porta directament a l'anoyorada victòria.

Mes en mon concepte, y consti que parlo sols per mi y sense que hi tiguin res que veure'ls demés redactors de JOVENTUT, en mon concepte, avuy nostra causa sofreix una influencia que, per sas condicions morals y materials, és una grossa amenassa, un gran perill de que algún dia tinguem d'empenedirnos d'un desviament ben sensible. Me refereixo a la exagerada importancia que's dona al Art. Todas las manifestacions del Art, claras mostrás del avens y de la civilisació dels pobles, deuen y son en veritat admiradas per tot'hóm qui trevalla pel perfeccionament de las nacions: en tesis general, es més noble y lloable l'artista que crea una obra d'art, que'l sabi que descubreix un invent d'aplicació práctica. Però no per aixó devém entregarnos per complert a la emoció estètica, oblidant la realitat de la vida material y perjudicant en bé del art altrás obligacions més enlayradas, com son la vida y la llibertat de la terra. La Vida y la Llibertat son primer que l'Art y la Bellesa: la Vida y la Llibertat

donan als pobles la potencia creadora que origina todas las manifestacions artisticas; la mort y l'esclavatje no poden may ésser causa generadora del Art: per eixa rahó no podem ni devém may anteposar l'Art a la Llibertat, la Bellesa a la Patria.

Bé es veritat que'l gran cercle d'acció dintre'l que's mou nostre ideal permet que las més variadas manifestacions humanas contribuixin al avens de nostra causa; bé es veritat que l'Art, ab sos poderosos atractius, dintre la més gran varietat de formas, contribueix al desvetllament de nostre poble; bé es veritat que l'atractivitat propia de las obras artisticas pot més en molts enteniments que las paraulas dels oradors y que las disertacions dels filosops; mes per més cert que aixó sigui, no hem d'oblidar may qu'en el fi principal que'ns guia, l'Art no hi té més importancia que la d'un medi, y per lo tant, may l'hem de separar de son lloch natural, may li hem de donar la categoria de fi, reservada pura y exclusivament a la vida de la terra, simbolisada per sa Llibertat.

Fer creixe aquest perill, en el meu concepte, es no sols retrassar el triomf de nostre ideal, sinó també perjudicar al mateix Art, ja que mentres la vida del nostre poble subsisteixi influhida per elements extranyes, tot l'Art que aquí's fassi no passará d'ésser una imitació més ó menys felis de lo que's fassi en altrés terras ó de lo que van fer nostres antepassats en época de més ó menos Llibertat. Com més creixi, com més se perfeccioni l'ideal, més ens acostarem al Art propi, y tot lo que no sigui aquest, no será may ni lo que convé a nosaltres, ni lo que devém a la civilisació general de la Humanitat.

En bé, donchs, de la Patria y en bé del mateix Art, may devém anteposar la Bellesa al desitj de Llibertat; sempre deuen existir agermanadas, però may jamay sacrificar la Llibertat en aras de la Bellesa, porque alashoras estich ben segur que fins lo que sembli artístich, no ho será en realitat, y sa bellesa será un convencionalisme que admetterém en virtut dels prejudicis d'una intel·ligencia viciada.

L'Art es Art per tot arreu, la veritable Bellesa es reconeguda per tothóm qui sigui capàs de sentir-la, sa patria originaria no es causa de que sa aroma no sigui sentida per

la gent forastera; però may crearà l'artista una veritable obra d'art, d'aquellas que no respectan limits ni fronteras, si la inspiració que sent no es ben propia, y per lo tant, si no porta quelcóm del ambient que'l rodeja.

Que'ls artistas fassin sempre Art, que's desvetllin buscant la encarnació de lo que senten en sa inteligencia; però que no oblidin may que si tots els nascuts tenim pare y tenim Patria, todas las obras d'art tenen un home que'ls hi dona forma y un esperit invisible que'ls dona una fesomia propia que no esborran ni'ls anys ni las fronteras, aquella mateixa que'ns dona a nosaltres una manera d'ésser especial, que sense fernes diferents, ens diferencia dels homes de més enllà de nostra terra.

LLUIS MARSANS.

ELECTRA

Al parlar del célebre drama *Electra*, que'ns ha sigut remés per son autor, nostre eminent colaborador en Benet Pérez Galdós, no'm proposo ferne un estudi crítich; ni son aquestas las meas atribucions, ni crech oportú, en general, judicar una obra dramática sense haver assistit a sa representació, porque la escena té sorpresas fins pels més experimentats coneixedors d'ella.

Peró l'estreno d'*Electra* al Teatro Español de Madrid, ha donat lloch a fets trascendentals, diversament interpretats, y fins desfigurats per cadascú, segons las conviccions ó conveniencias particulars. Tota la premsa se n'havia ocupat, y malgrat haverse convertit en qüestió política, JOVENTUT no'n havia dit paraula, desitjant sustraures en lo possible a tota mena de prejudicis y apassionaments, molt justificables, en part, tractantse d'un autor de tanta empena y del interès palpitant é importancia social de la tendencia que a l'obra s'atribueix.

Sé digué qu'*Electra* volia rompre las murallas ab que las preocupacions religiosas ofegan la vida lliure, y combatre'ls abusos de determinadas institucions qu'en nom d'ideals elevats pretenen satisfer sas baixas passions, explotant la estupidesa de la societat rutinaria.

Els camps quedaren ben prompte fitats; lo

qu'en una obra artística deuria ésser lo essencial, lo únich, fou arreconat a un lloch secundari, y'l fanatisme dels contrincants sobreposà la política a la literatura, y convertí el teatre en club, y las polémicas periodísticas degeneraren en baralla de pescateras.

Qui s'atrevis a fer una petita censura, per velada y respectuosa que fos, era titllat de reaccionari, y l'alabansa al mérit literari, prescindint del esperit polítich, era considerada com a filla d'un radicalisme anti-clerical ó petrolier.

La Imparcialitat, virtut raríssima perquè's pot dir qu'enclou en si totes las virtuts, era en aquest cas com may difícil; y resultà lo més natural, que ningú s'entenia.

En mitj d'aquest desgavell ¿quina era la nostra situació? Devém fer constar, avans que tot, que las manifestacions cridaneras, fillas d'un entusiasme cego, sense lògica ni finalitat práctica, no'ns son simpáticas per més que'ns ho sigui la idea que las promou, y tan sols las judiquém estimables com a síntoma de desvetllament d'una societat ensopida, com a preludi d'una lluyta per un ideal superior. Som lliberals en el sentit més ample de la paraula; creyém que'l fanatisme religiós es el que més funesta influencia exerceix en la massa ignorant y rutinaria que permet que'ls altres se prenguin la molestia de pensar per ella, y mira mandrosament al celenamorad d'una moral passiva y negativa que reputa bo al que no fa mal, perquè la qüestió es no fer res y deixar qu'ho fassin els que saben explotarla.

Peró no creyém tampoch en aqueixos exaltaments d'esperits sectaris que, prenent defensor la veritat, enlluernats per il·lusions bojas, se deixan arrossegar per passions insensatas y s'aparten de la realitat per caure en un altre fanatisme tan funest com el que combaten.

Tot esperant refermar ó rectificar nostra opinió, per la observació propia, al fullejar la premsa'ns complaguerem en fixar la atenció en el *Brusi*, per imaginar lo que pugui ocorre a Barcelona, ja qu'es aqueix periódich l'única inteligencia y conciencia d'una gran part de nostra societat, de la que forma la massa *explotable* pels innombrables Pantojas que xuclan las forsas vivas d'aquesta ciutat.

Y, cosa extranya, en el número del 1.er de Febrer, publica'l *Brusi* un telégrama que desdiu de las prácticas seguidas en l'*acreditat establiment del carrer de la Llibreteria, fundat en 1792*, y qu'encara que ja s'ha cuidat, no sabem qui ni per quinas influencias, de deixar-lo sens efecte, el reproduhim a continuació com a nota curiosa é interessant. Nostres lectors ne podrán treure las conseqüencias que tinguin per convenient.

Diu aixís:

«Como la de la mañana, la prensa de la noche dedica varias columnas a relatar y comentar lo que ocurrió anoche en el Teatro Español con motivo de la representación del drama «Electra», del señor Pérez Galdós.

Son más los elogios que las censuras dedicados por la prensa a dicha obra, que en sentir de la generalidad ha servido para hacer estallar un sentimiento que estaba contenido hasta que lo despertaron con sus palabras los señores Romero Robledo y Canalejas.

Los liberales más reflexivos se expresaban esta tarde diciendo que los hombres de gobierno deben meditar sobre el estado verdadero de la opinión en el presente momento, cuidando de advertir que esa opinión no la forma un vulgo ignorante y rencoroso, sino que la constituyen principalmente gente de letras y espíritus cultivados que desde los círculos literarios y en las redacciones de los periódicos ejercen gran influencia en el país.

En la tertulia del señor Sagasta se ha hablado esta mañana largo y tendido sobre el alcance de las manifestaciones realizadas anoche en el Teatro Español.

El señor Sagasta ha oído todas las opiniones y luego se ha limitado a decir: «El señor Pérez Galdós es un inmenso talento que ha llevado su obra al teatro con verdadera oportunidad.»

El ministro de la Gobernación, conversando esta tarde con los periodistas que han acudido a su despacho en busca de noticias é impresiones, se ha expresado en estos términos, después de elogiar la conducta del autor de la «Electra», oponiéndose a que la manifestación organizada en el Teatro Español tomara un carácter peligroso.

La obra, por lo que he leído, es notable.

Falta hace que al teatro vayan dando producciones los grandes maestros.

Juzgo a simple vista y repito que, ateniéndome a la crítica que ha merecido a la prensa la obra de Pérez Galdós, no va ésta dirigida contra el catolicismo, sino contra aquellos que explotan la religión.

Contra estos explotadores todos nos llamamos interesados en que se les arranquen las caretas.

La obra, por último, será literaria más que otra cosa, aunque con una tesis determinada, pero no contra la religión.»

Després, ab sa acostumada inconseqüència, que si la tingués oblidada podria recordar-li'l seu corresponsal y ministre de la Governació senyor Ugarte, els senyors de ca'l Brusi ja han cuidat de demostrar que per ells no passen els anys.

Aquell mestre qu'era de doldre no dongués més obras al teatre, de qué que no'l fan aprenent, y encara entremaliat; aquell aixam d'hommes de lletres, d'esperits cultivats que tant influïen en el país, s'havia convertit en populacho soez y grosero, y per tots els partidaris del libre-pienso hi havia frases de las més escullidas entre'l repertori del delicadissim don Teodoro Baró, porque, com deya'l retall de *La Epoca* qu'ells copiaren, se quedan «con los conservadores... porque al menos tienen más educación». A la vista està, pera qui ho dubti. Ja no parla d'arrencar caretas, potser porque estant en quaresma no hi há més disfressas que las cucurullas y similars, y finalment, si la opinió's desperta, ja tenen qui's preocupi de contenerla, que per aixó disposan de medis coercitivos els encarregats de mantenir el orden y el principio de autoridad.

Tot aixó seria molt del agrado dels burgesos tranquils que s'entussiasman ab els devantalets del Brusi sense saber coneixe si son d'en Mañé, ó d'en Baró, ó d'en Illas...; dels que hi llegeixen ahont son las quaranta-horas, y á quánt están els Norts, y si el duelo se da por despedido ó si poden portar

las noyas á veure la comedia estrenada á la vigilia; però á Barcelona, per sort, hi há encara molta gent que pensa pel seu compte y sab descartar dels moviments populars tot lo que hi há de irreflexiu é illògich; que comprenen que convé dirigir y encarrilar la acció, però no matar la idea quan es noble y generosa; que no creuen que'l fi justifiqui'ls medis, sinó que reprobant els medis que no son dignes de la finalitat que's proposan; y aqueixos consideran, com nosaltres, qu'es procedir de mala fe combatre una obra literaria per atacar sa tendencia. Y que un drama dolent com *Carlos II el Hechizado*, y un altre com l'*Electra*, que sense ser la millor, es una obra digna d'en Galdós, si en determinadas circunstancias promouhen certs moviments, es qüestió d'oportunitat, y aqueix estat especial de la opinió no'l forma un home per talent que tingui, sinó la successió d'actes perpetrats per varias generacions d'explotadors dels pobles, y consentits y aplaudits pels seus cómplices més ó menys disfressats.

Diguem per acabar, que si devém felicitar al senyor Galdós per havernos fet fruhir una nova producció del seu geni, més deurém felicitarlo si ell ha sigut la causa ocasional del desvetllament de la societat que protesta dels abusos de qu'es victima; y tant de bo que fossim profetas, pera poder dir ben alt, tant, que fins ens sentissin els sorts de conveniencia, y en castellá y tot pera que'ls hi fes més efecte: *Esto matará á aquello!*

ORIOI MARTÍ.

CANSÓ

AL AMICH APELES MESTRES, AB MOTÍU DE SOS ÉXITS EN EL TEATRE LÍRIC CATALÁ.

De la Rosons y'l Picarol
bé la sé prou la melangia:
es com un raig hermós de sol
tot emboyrat al ple del dia.

Ara cridant al estimat,
ara glatint á la estimada,
ella hi remou la tempestat,
ell hi fa ploure la rosada.

Pobra Rosons, pobre estrafet,
l'heu ben perduda l'alegria!
ab els ulls molls y'l cor estret
aneula fent la vostra via.

Aneula fent: l'un com l'estel,
l'altre com cuch que al llot s'enterra:
tu, la Rosons, mirant al cel;
tu, Picarol, mirant á terra.

Y ay, lariló,
bé la sabém vostra cansó
que no fa pas riure;
bé la sabém vostra cansó,
que no fa riure, no.

A. BORI Y FONTESTÁ.

IDILIS (LLIBRE SEGÓN) D'APELES MESTRES

Es interessantíssima la història del Idili, desde las obras dels immortals Teócrit, Bion y Moskhos, models may superats ni igualats del gènere, passant per las del refinat Virgili, per las del espiritual Petrarca — entre quals sonets y cançons n'hi han qu'entran de ple en el gènere bucòlich—per las dels poetas alambinats y artificiosos del Renaixement, fins arribar á las del neo-grech Chénier, de V. Hugo y de Mistral.

Aquesta poesia bucòlica es la preferida del eminent autor Apeles Mestres.

En Mestres es el primer bucòlich català. Deixeble y admirador ademés de Gœthe, dels trobadors mitj-vals, de la poesia popular y de Heine, es independent y personal fins al punt de poder ésser considerat com un dels autors més originals de Catalunya. Té'l do raríssim de ressucitar lo antich dintre de las formas artísticas modernas. Els colors més delicats, els matisos de las fullas, el cant dels aucells, totas las remors y coloracions bellas dels camps, las reproduheix en las sevas obras, no ab la minuciositat del detallista sistemàtic, sinó ab la veritat y expressió del observador directe, perque la verdadera font artística d'en Mestres es la Naturalesa.

Tot lo que la Naturalesa té de poètic, d'encantador ó sorprenent, ho reflexa ab ingenua realitat. En Mestres es un naturalista en poesia, però un naturalista á lo Heine. Sent la veritat bella, la veritat trista, la veritat amarga, la veritat rihenta: may la veritat lletja. Els paisatjes esplèndits dels camps y de las montanyas, la gran música de la Natura, els himnes del estiu, las elegias del hivern, els llarchs crepusculs primaverals, els càntichs de las blavas onadas, el balanceig dels blats, de las canyas de las rieras y dels pàmpols verts, y las alenadas de foch que devallan del sol estival, surten de la seva ploma ab pasmosa realitat, igualment que las passions intimas y ls sentiments delicats que constituheixen la poesia de la vida.

La poesia, la troba en las cosas més petites, en els assumptos més insignificants.

Aborreix las grandesas criminals y ls sofismas y tiranias dels forts. De la llarga professó de la història, més l'atràu la *ginesta que ls gegants*. Ab la guerrera figura de Gengis-Khan, crea un idili hermosíssim. En la seva oda *Primer de Maig*, exposa admirablement la part poètica dels moviments revolucionaris. Creient en la perfectibilitat humana, tem que l'obra immensa del segle XIX, de la que n'estém tan orgullosos, sigui arreconada

al costat
de la fletxa de sílex espuntada
y l'armet rovellat.

Tot cambia y's transforma: lo d'ahir es vell avuy y lo d'avuy ho serà demà. Solament la Naturalesa, la font de totas las cosas, se conserva. Primavera, Estiu, Tardor, Hivern, son las sevas transformacions, però transformacions harmòniques, successivas y eternas á la vegada.

La flexibilitat, dolsor, suavitat y melodia de la llengua catalana, apareixen finament en els versos cisellats del poeta, rublerts d'una filosofia senzilla, deduhida de la contemplació dels prats y dels boscos, de las veritats observadas en las cosas mateixas, may de la erudició indigesta.

En Mestres es pessimista á voltas: en altres ocasions la esperansa l'eleva. *¡Tant se val! té per fórmula preferida*. Y á través de la seva poesia, corre, murmura, vibra y esclata aquest etern *leit-motiv*, quan el defalliment y la malinconia li enervan l'ànima. *¡Tant se val! ¿Què valen els dolors passatjers, si la vida's renova y la Natura es eterna?*

El primer llibre d'*Idilis*—ja publicat en l'any 1889—ens agrada molt més que'l segon. El primer el trobém complert: el trobém un verdader treball de selecció fet ab tota conciencia. En el segon, al costat de *El Boscater*, *El Canyar*, *El Gorch* y *La Selva*, n'hi han alguns un xich inferiors.

En *El Boscater* s'hi mostra de cos sencer la personalitat literaria d'en Mestres, l'admirable cantor dels reys y dels joglars, l'espiritual *causeur* ple d'ironia heiniana y fina. En *El Boscater* s'hi posan de manifest els fingits afanyes dels poderosos per la vida montanyenca y pobre. Una punxada desfà

depressa'ls somnis del rey, platònicament envejós d'un infelís boscatèr.

El Canyar es un idili pagès, sabrosament català. Un xicot y una xicota conversan; ell à dalt del tros, esterrossant: ella abaix, en el torrent. Cap dels dos parla ab la llibertat y despreocupació dels pastors de Teócrit: tots dos s'expressan ab un llenguatge severament moral, y's despedeixen pensant ab las balladas de l'endemà.

El Gorch es un hermosíssim idili dramàtic, d'una acció ràpida y clara, intensament musical. La fada *Lliri-jonch*, enamorada del Home, se veu rebutjada pel metje, pel lladre, pel poeta, per l'aymant d'una dona: sols un boig se llença als seus brassos y desapareix ab ella en el fons del gorch. Aquest idili seduïx pel llenguatge, que llisca senzill y alhora refinat, seduïx per l'encís de l'ambient, misteriós y fantàstic, per la deliciosa poesia que desprén, pel desitj amorós que l'omple com un perfum delicat y suau. Creyem que'l *Gorch* es el millor idili del volum.

El poema cíclic *La Selva* es una successió de visions, oviradas à través de las ratllas obliques de llum que l'atravessan, acompanyadas de la música indefinible dels arbres, dels aucells y del vent. L'ànima del poeta, ferida per la contemplació de las solemnitats boscanas, ens fa visibles tots els aspectes de la Selva perquè posseïx el conjur màgic pera evocarlos.

Y'ns mostra en una *Introducció* magnífica la Selva abandonada de las ninfes, ahont

Els arbres seculars ab majestat suprema
alsan els fronts, colrats pels llamps y per las neus,
com héroes colossals d'algun vivent poema
dormint la son olímpica dels deus.

Y'l poeta també las anyora:

¿Ont son? ¿Ont poden ser?... Tal volta donant voltas
com els estels errants famélics d'horitzons,
cansadas d'amors vells, coquetes desinvoltes,
demanan à nous boscos nous petons.

Tots els fragments de *La Selva* son hermosos, tots vessan poesia à dolls, en tots s'hi troba la nota tan personal del poeta. En *La dona d'aygua*—qual fondo no'ns agrada massa perquè hi veyem una embestida contra tendències artístiques modernes que'ns son

altament simpàtiques—hi han versos perfectes, hi hà un domini absolut de la forma, una música exquisida y refinada, qualitats posseïdas, quasi sempre, pels poetas modernistas—parlem dels de Fransa, Italia y Bèlgica—contra'ls quins ja ha tirat altràs vegadas l'eminent poeta català. (Vegis en els *Epigramas* el que porta'l número LVI, y'l *Fragment d'una carta* que serveix de prólech à las *Odas serenas*).

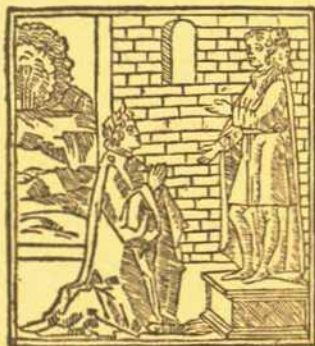
Y terminarem assegurant que la lectura del poema *La Selva* ns ha produït una fruïció verdadera y profunda. Y no anomenarem els fragments que més ens han agradat—alguns d'ells publicats à JOVENTUT, mercès à la galanteria del autor que'ns els va enviar—perquè tots ells els trobem igualment bellíssims.

Avuy, dintre de las noves tendències literàries, l'Apeles Mestres es un dels darrers y gloriosos defensors de la pastoral antiga. Y hi hà que confessar que alguns dels seus idilis ne son una admirable defensa.

Avuy la pastoral ha entrat per nous camins: el drama humà s'ha fos ab ella, però dominantla. Y'ls nous bucòlics s'anomenan Zola, Maupassant, Tourgueneff, Bret Harte, Lemoannier...

Y en lloch del só dolcíssim de la flauta grega, els nous bucòlics fan esclatar majestuosament, al descriurens la vida dels camps y de las planas, dels boscos y de las montanyas, la robusta y harmònica amplitud de la sinfonia moderna.

G. ZANNÉ.

SEGON ANUARI DELS JOCHS FLORALS DE COLONIA.—1900

Colonia va apendre de cantar, té una festa de Primavera, té un trono pera la Poesia.

Cantà segona vegada, son cor va moures al impuls del esperit del mestre, que fou justament nomenat son mantenedor. La galanessa de cor, l'entusiasme sempre jove y sempre gran del honorable Fastenrath, omple de glòria a la primitiva cort germànica.

Mes l'erudit professor, doctor en dret, l'eminent canceller aulic de l'Alemanya, el delicat poeta y distingit prosista, no solzament honra al seu país, sinó que per tot arreu ahont ha passat, entre'ls grans circuls de sas innombrables relacions, deixa un recort inesborrable y una senyal que no's pot perdre en l'ànim de tots aquells que'l coneixen.

Es un bon continuador de l'amistat. Temps enrera va enviar-me'l segon Anuari dels seus Jochs Florals; jo, que m'honro ab aquesta bona atenció, he faltat al no darne compte més aviat, com se mereixia.

No he pogut: Ell qu'es amable y generós se'n farà càrrech.

L'hermós volùm de la Segona Festa Primaverdal de Colonia, reuneix las millors qualitats; es una bona publicació en l'ample sentit de la paraula: entre'ls caràcters clars, tirats a bona tinta y en bon paper, entre las planas d'aquest llibre, hi veig el treball y'l gran cuydado del poeta.

Es interessant de debó. A la primera plana hi há'l retrat de la princesa Victoria de Schaumburg-Lippe, germana del emperador Guillelm, que fou elegida Reyna de la Festa.

Després, entre'ls discursos d'en Fastenrath y d'altres, y dels treballs llorejats, hi han els retrats de la baronesa de Fürstenberg-Stammheim representadora de la princesa Victoria, els de las damas d'honor y'ls de las poetisas y poetas guanyadors. Entre sis planas de música y una hermosa fotografia de la gran Sala del Gürzenich treta en el moment de la Festa, segueixen gran nombre de felicitacions y brindis de distingidissimas personalitats: Roggenbach, Mistral, Güell y Bagigalupi, que com a president dels nostres

Jochs Florals l'invitava a la Festa, Moneva y Pinyol, Redel, Ocaña, Soto y altres d'extrangers. Més endarrera donan compte d'haver rebut el volùm del primer anuari en Balaguer, en Verdaguer, en Rubió y Lluch, en Mistral y molts altres, y diferents diaris.

Y últimament hi há l'extracte de lo que digué la premsa alemanya ocupantse dels últims Jochs Florals de Zaragoza, y una traducció al alemany d'en Fastenrath de la poesia de don Angel del Arco titulada «España-Alemania».

Aquest llibre, comensant pel discurs d'en Fastenrath y per la poesia guanyadora del premi d'honor d'Emil-Kaiser, seguida de tots els treballs llorejats dels demés poetas y acabant ab els ressons qu'han trobat dintre'l món intelectual las dugas Festas de la Poesia Germànica, sembla que tanqui una veneració pel literat infatigable, pel poeta estimador del sol y las llegendas, l'admirador d'Espanya (en sas manifestacions artísticas), qu'encés d'amor implantá'ls Jochs Florals nostres en la terra de Goethe y de Schiller.

En Fastenrath es un apòstol vehement y entusiasta de tota santa idea. Es un literat fecond, ha escrit molt y en diferents llengüas. Coneix els clàssichs y'ls moderns espanyols y'ls ha fet coneixe al seu país: *Calderón in Spanien*, 1882; — *Pepita Jiménez von Juan Valera*, 1883; — *Lustspiele, von Manuel Bretón de los Herreros*, 1897. — *Don Juan Tenorio, nach José Zorrilla*, 1893, etcètera etc.

Lo mateix ha fet ab la literatura alemanya, que l'ha transportada aquí: *La Walhalla y las glorias de Alemania*, y a Fransa: *Figures de l'Allemagne contemporaine*, 1887. Nosaltres, per lo que se, li devém dugas traduccions: *Catalanische Troubadoure der Gegenwart*, 1890; y *Die Pyrenäen, nach Victor Balaguer*, 1892.

Ell viu per l'Art y morirá dins l'Art, però hi morirá jove. Què hi vol dir que tingui la testa blanca! La gran obra qu'ha dut a cap en la vella ciutat dels somnis, que guayta l'ombra immortal del seu temple en las sagradas ayguas del Rhin, en parla ben alt de sa juvenesa.

RAFAEL NOGUERAS Y OLLER.

GOIG MATERNAL

Despertant se ha plorat, y ella amorosa torna a bregarlo a poc a poc, sens fressa. S'ha tornat a adormir. Qu'hermós! Sel mira com encantada al seu fillet. S'aguanta fins el respir per no torbar son somni... y la cambra enmudeix tot y sent plena de vida delirant. Sols vaga hi puja la comfosa remor dels blads que's besen al contacte suau de flonja brisa: y el temps hi corre més lleuger, més ràpid

que pel cor passa una il·lusió amorosa.

Un dolç deixondiment per fi'l desperta y un goig immens a mare y fill transporta en deliqui amorós. L'agafa, l'besa, torna a besar-lo, e hi torna mil vegades y amb afany maternal el pit li dona... Y aquella cambra abans mig fosca y muda vessa de llum ensems que d'armonia.

JAUME TERRÍ.

ENSENYANSAS DE LA HISTORIA

A DON JOAN BARDINA.

I

Lllegir l'article del senyor Bardina *La Ciencia á Castilla*, dedicat casi tot á objectar el que jo havia publicat en el número *Cap de Sigle* ab el titol *Mane-Thecel-Phares*, lo primer que se'm va ocorre es: ó que jo no m'havia explicat bé, ó que'l senyor Bardina no m'havia sapigut llegir: de tots modos, sigui de qui vulgui la culpa, que no m'havia entès. Y aixó's comprén tot seguit, ja que'l senyor Bardina'm fa dir coses que no he dit may, ni tan sols pensat, y á més, senta afirmacions y fa negacions que res tenen que veure ab el contingut del meu article.

També vaig advertir que dit senyor es molt estudiós y erudit, però que la historia la explica tal com s'ensenyava en aquesta terra, ó sigui no considerantla més que com una serie ordenada dels fets qu'han tingut lloch desde que'l món es món. Per exemple: aquí s'ensenyava la historia dihent: «Reinado de tal monarca: Nació en... ocupó el trono en... se casó con... tuvo tantos hijos, unos malos, otros buenos. Sus ministros fueron... Conquistó tales tierras; ganó veinte batallas y perdió dos ó tres (aquí gran explicació de batallas, ab noms y apellidos dels generals y també dels morts y ferits). Durante su reinado florecieron las letras y las artes: los sabios más notables fueron... (y nom de las obras). Se dictaron leyes (enumeració). La peste negra asoló el territorio... Y en el año... el rey murió de una pulmonia doble.

Desolación en el reino, y en... subió su hijo al trono.» Y després l'historiador fa la critica dihent: «Fué un gran rey; protegió las ciencias, las artes y las letras; aumentó el sueldo de los profesores; ganó cuatro batallas más que su antecesor; conquistó dos reinos más; tuvo dos favoritas menos. Durante su gobierno el país contó con diez sabios, seis autores dramáticos, cinco escultores más... se publicaron 110 libros y... fué un ejemplar padre de familia.» Y al dir aixó no tinch anim de molestarlo, senyor Bardina; però creguim que l'article de vosté m'ha semblat una lliçó d'istoria en una universitat, seminari ó col·legi del incomparable Estat espanyol. La historia aixís es útil, però incompleta.

Ja que no'm va entendre, dech, en primer lloch, aclarar lo que vaig dir, ó volia dir, en mon article que no'l va convence.

L'Estat á que'm referia, y que jo no havia determinat, vosté al contestarme'l concreta, com si fos l'espanyol. Suposém per un moment qu'ho fos.

Deya qu'amenassava ruina y qu'à mi, al acabar el sigle XIX, m'havia semblat veure en son horitzó las tres fatidicas paraulas que aparegueren en lo palau de Balthasar al celebrarse'l memorable festi;

Que la creencia que jo tenia'm semblava lògica, ja qu'en dit Estat no s'havia protegit, ni molt menos, al trevall y á la ciencia, y qu'aquesta havia sigut fins menyspreuada y perseguida. Y que'l govern y la major part dels súbdits sols s'havien preocupat, ab exageració extremada, de la religió (arribant al

fanatisme) y de guerres y aventuras. Tot aixó havia dat lloch á la desmembració de dit Estat, y á que avuy aquest fos petit, pobre, ignorant, anémich y faltat dels puntals (morals, per suposat) necessaris y precisos per aguantarse.

Per explicar un xich lo que deya, vaig fer una lleugeríssima indicació sobre la marxa del Estat en qüestió, desde sa fundació, ó millor dit, aparició. Y ho vaig fer tenint en compte lo que dels fets se deduhia; y no m'explicava gayre, per ésser la materia un xich *àrida*, bastant relliscosa, é impossible de que's pogués encloure, no en un article, sinó casi en un tomo. O siga: que jo no'm proposava res més que *fer una fantasia sobre la historia del Estat*, diguém, *l'espanyol*.

Pera ferho vaig arrencar, no dels temps primitius, tan llunyans y casi desconeguts, dels que sols se sab que'l territori de Hispania estava distribuït entre varis estats, distints entre si, fills dels diferents pobles que vingueren á poblarlo: no dels temps dels cartaginesos, dels romans, dels goths, ni dels alarbs, puig en aqueixos temps no considero á Espanya més que com un terror més ó menos habitat, qu'es dominat pels estrangers, ja ab el caràcter de provincia ó departament, ja com si estés al lliard de constituïr un estat nou, que sols resultaria ab la vera unió dels elements dominadors ab els dominats; may considerant á Espanya com un estat constituït que tingui caràcter y civilitació propias.

El punt de partida, com vosté devia veure, es pera mi (y d'aixó no'n faig article de fe) la creació dels petits estats que s'anaren juntant poch á poch en grupos y després, en sent al sigle xv, constituïren lo que se'n diu l'Estat espanyol. Els estats de que parlo, ja desde sa aparició tenen caràcter propi que distingeix als uns dels altres, y civilitació propia d'eriyada de la gòtica y la romana, é influïda en gran part per la mora's qu'están un xich enllá del Ebre; y'ls d'ensá ho están menos per la alarb y més per la de las nacions estrangeras coexistents. Aixó, junt ab el caràcter distint dels individus que forman els estats, donan a'n aquests una fessomia ben propia y diferent.

Avans de la formació, per ajuntament, del Estat espanyol, hi havia dos grans es-

tats, que procedian de l'agrupació d'altres ó per conquesta. L'un era Castella, l'altre la Corona d'Aragó (Aragó, Catalunya, Valencia, etc.)

En el primer hi veyém encara als alarbs (dominadors ab civilitació y religió distintas) fins á últims del sigle xv. Aixó es causa de continuas guerres (vuyt sigles) que tenen com á motiu principal la religió, puig si no hagués sigut aquesta, estich segur que la fusió hauria tingut lloch, y á més la diferencia de civilitació. Aixó obliga á que's dongui importancia, tal volta excessiva, als dos elements guerrer y religiós, y fa que's descuydi per complert el treball y molt l'estudi. Aixó no vol dir que ningú treballés, ni tampoch s'estudiés: fins hi havia *sabis*, casi exclussivament poetas y teòlechs. Res trobém que fassí creure que'l poble treballava y estudiava, ni que'l govern se'n preocupés gayre.

En el segón (y dintre d'ell ab preferencia Catalunya), deya jo, que prompte'l terror fou lliure, y per tant, ab més facilitat se pogué dedicar al treball y fins al estudi. Gracias als tractes ab sos vehins, reb la influencia de las civilisacions forasteras: y aixís diu la historia qu'aquí va florir la industria, el comerç y bon xich la ciencia, no sols la teològica, sinó'ls altres rams, fins las naturals. Domina l'esperit religiós y fanàtic, y també'l guerrer: mes com té als enemichs fora de casa, ja no imperan ab exclussivitat, y fins de sas guerres ab els paissos italians en treu un xich de profit.

Al juntarse abdós, dadas las condicions de l'època, porta'l timó del nou estat Castella, é imposa son caràcter, y sa civilitació, y sos hàbits de govern. Aixís veyém que continúan las guerres y aventuras, ja pera conquistar novas terras, ja pera destruhir als de religió diferent y fins als heretjes. Del treball ningú se'n recorda; de la ciencia valia més que no se'n recordessin (aquest punt ja'l deixo ab intenció pera més endavant). Y'l quadro que á conseqüencia de tot aixó ofereix l'Estat espanyol en el sigle xvi, se pot deduhir del següent paragraf d'en Miquel Servet, el gran metje y teòlech, qu'está transcrit en l'obra d'en Menéndez Pelayo *Heterodoxos españoles*, ahont s'hi troba qu'en Servet, «después de decir que la tierra es árida y trabaja da por sequias, afirma de los habitantes que

son de buena disposición para las ciencias, pero que estudian poco y mal, y cuando son semidoctos se creen ya doctísimos, por lo cual es mucho más fácil encontrar un español sabio fuera de su tierra que en España. Forman grandes proyectos, pero no los realizan, y en las conversaciones se deleitan en sutilezas y sofisterías. Tienen poco gusto por las letras, imprimen pocos libros y suelen valerse de los que les vienen de Francia. El pueblo tiene muchas costumbres bárbaras, heredadas de los moros. Las mujeres se pintan la cara con albayalde y minio, y no beben vino. Es gente muy templada y sobria la española, pero la más supersticiosa de la tierra. Son muy valientes en el campo, sufridores de trabajos, y por sus viajes y descubrimientos han extendido su nombre por toda la superficie de la tierra.» Si en Servet ressucitès, crech jo que no'n tocaria ni una paraula. Sembla escrit d'ara. Y digui, senyor Bardina: si á això hi afegim els governs qu'hem tingut, ¿es llògich, es fatal qu'estiguem com estém?

Al Estat espanyol, continuà ab poca diferencia, els anys y la experiència de res li serviren (ni li serveixen). Y avuy, si bé es cert que no's persegueix als sabis, ni's creman els llibres, no's protegeix la ciència ni l'estudi com se deu. De la ensenyansa tan sols se'n recordan pera ferla anar pitjor. Y de tot això n'ha resultat, com he dit avans, un Estat pobre é ignorant, fanàtich (no tan sols per la religió, sinó per una idea que á voltas no entén) y aventurer, condicions justas y precisas pera durlo á sa desaparició.

Això es, en resum, lo que deya y dich. Y ab aixó'm creya explicar prou bé'l per què de las tres paraulas bíblicas.

Y vosté á'n aixó'm contesta dihent que la ciència ha sigut més protegida á Castella; que allà han tingut y tenen més teólechs, més poetes, més escriptors y autors dramàtics y... donan subvencions y creus. De tot això no n'estich convensut, y per més que jo d'això no'n parlava, poch ó molt ne parlaré.

Després reproduheix la meua afirmació de que «l'Estat espanyol alsà murallas á la ciència europea, y que persegui als corifeus del lliure pensament ab els rigors de la inquisició.» Es ben cert qu'ho afirmo, y es més, espero probarho en l'article següent. Lo que no vaig afirmar es que la culpa sigui

de Castella, això no. La culpa es dels governants del Estat espanyol, com també la tenen de que en ell no hagin pres ufana'l treball y la ciència. Y consti que de tots els governants no n'exceptuo ni un; tots son responsables devant la historia.

En el present article sols he procurat explicar el meu *Mane-Thecel-Phares*. En l'article següent contestaré lo que vosté diu, y á més, provaré de demostrar la veritat de las mevas afirmacions, que vosté va discutir.

TRINITAT MONEGAL.

À PROPÓSIT DE «SIEGFRIED»

En Llorens Sampera, estimat amich meu, no està conforme ab la manera com judico las *degollacions* de las obras musicals, y en particular las de Wagner. Y no sols dissen-teix del meu parer y dels meus procediments, sinó qu'ha desitjat que aixis constés en aquestas mateixas planas, ahont apareixen els meus escrits. El meu modo de ser y de pensar no podia en cap manera oposarse á aquells desitjos, ans al contrari, vaig acullir ab la major satisfacció l'article del amich, que ab molt gust publicarem.

De primer cop ja una cosa'm plau, y es qu'en tot ell no s'hi troba una sola refutació de mas afirmacions que, á falta d'altres mèrits, tenian el de ser concretas y categóricas. Quan persona tan intel·ligent com en Sampera, després de manifestar qu'ha llegit un per un tots els meus escrits sobre *Siegfried* (ja es prou paciència!), no troba res que rebatre, senyal es de qu'en el fondo hi deu estar d'acort, y aquesta implícita conformitat cal ferla constar.

Peró si no mostra desconformitat respecte del fondo, ho fa, si, respecte de la *forma*, ó *sistema*. que jo empleo d'agafar las solfas (quan se tracta d'obras que ho mereixen) y dirli al director: tal cosa, de tal lloch, no ha de ser d'aquesta manera, sinó d'aquesta altra, y no porque jo ho vulgui, sinó per tal y tal motiu. En Sampera no troba això just, puig no està conforme ab exigir, segons diu, «que'l mestre cuydi compás per compás la partitura, tal y conforme está indicat per Wagner». En aquestas paraulas, que subratllo, està la clau de la nostra desconformitat, fins

al punt de que may arribaríam a posarnos d'acort. Y encara, recalcant el seu modo de pensar, ens diu després que

NO CREU EN LAS INDICACIONES DELS AUTORS PERA LA INTERPRETACIÓ DE LAS SEVAS OBRAS.

Semblant afirmació, m'ha de permetre l'amich Sampera que, sense'l menor anim d'ofèndrel, la prengui com una de las aberacions més grans qu'en questió de música's poden proferir. Y li sostindré, pel contrari, que la veritable y fidel interpretació d'una obra no pot oblidar *ni una sola* de las indicacions qu'en ella ha fet l'autor. ¿Cóm es possible fer dir á aquest lo qu'ha volgut dir, si no obehim sa voluntat absoluta? Fer lo contrari podrà fins en certs cassos (quan se tracta de falsos efectes), donar més gust al vulgo, però l'intèrprete deixarà de serho pera convertirse en profanador.

Ara bé: hi há, per altra part, quelcóm més, y sápigam ab aixó en Sampera'l meu criteri: no basta la perfecta observació de las indicacions del autor, sinó qu'es necessari *además* el sentiment *artistich* de l'obra per part del intèrprete. De manera que pot succehir que un mestre, degut á la gran práctica que'n dihem *mecanisme*, se subjecti fidelment á una partitura, y no obstant, no'ns n'è fassi fruhir la sensació artistica, perque comensa ell per no entendre'l sentit intim de lo qu'executa. Però, en cambi, *no es possible* l'verdader sentiment *sense* la fidelitat al autor, puig llavors podrà produhirnos una emoció més grossa, però no sentirem l'obra del autor, sinó l'obra del intèrprete. Y en aquest cas, no coneix intèrprete, per gran que sia, qu'estigui al nivell pera esmenar la plana al més insignificant dels compositors.

Lo que hi há son diferents sistemas d'interpretació, però fonamentantse sempre en las indicacions del autor. Parlar d'ells ara'm separaria del assumpto, però concretantnos á Wagner, objecte de nostre debat, més qu'en cap altre autor trobém la demostració de la nostra teoria. Quan un compositor no s'ha preocupat de donar instruccions pera la millor comprensió de las sevas obras, son naturals, en certs passatjes, el dubtes y las divergencias de criteri. Mes quan surt un Wagner dihentnos: «vull que aixó siga aixís», no hi há director serio capás de desobehirlo; sols n'es capás un Mertens ó Nico-

lau; un ignorant, un *trots de quoniam* ó cosa semblant.

Peró ¿ahont es la recepta pera saber lo que realment volia Wagner?

En primer lloch, si, senyor Sampera, qu'es absolutament necessari observar las *f.f.f.* y las *p.p.p.*, las < y las >, y las mil y mil anotacions que ab tota mena de paraulas y de signos trobém en sas partituras; però además se requereix possehir el sentiment *wagneriá*, y aquest no's troba en las solfas, sinó en la poesia de sas obras; aquest no'l trobarán ni en Mascheroni ni vosté, desxifrant en la orquesta ó en el piano'ls geroglífichs de la edició Breitkopf & Härtel, si además de las obras no s'han cuydat d'estudiar l'OBRA del gran Ricart Wagner. Per aixó al ocupar-me d'en Mertens me vaig limitar á la primera d'aquellas condicions, á la *f.* y á la *p.*, sense lo que no's pot passar més endavant; y per aixó á n'en Mascheroni, que resultava bastant fidel (á ratos), li vaig negar la segona, la del sentiment.

Y pera trobarla bé aquesta recepta de la vera interpretació, es menester entrarhi molt á fondo en el *wagnerisme*. No es obra de dos dias ni de dos anys, es obra *lenta pero continua*, es necessari estudiar els poemes originals en alemany, las obras teóricas del seu autor, sas cartas é indicacions als músichs qu'estrenaren aquellas obras, y lo molt y molt de bo que sobre l'art *wagneriá* s'ha escrit. Ab un bon criteri per'apartar els textos bons dels errats, ab dots naturals d'intuició y comprensió, y, á ser possible, ab unas quantas audicions dels directors d'orquestra á qui Wagner va ensenyar y feu estrenar sas obras, un hom acaba per trobar més clar que l'aygua lo que tan espés semblava avans. ¿No's tracta de *Siegfried*? Sentiulo á Hans Richter (1), llegiu además al gran músich Porges, qu'ha escrit una per una todas las observacions que va recullir de boca de Wagner en els dos anys d'ensaigs d'aquella obra, y ja m'explicaréu després si en Mertens tenia conciencia y honradesa artisticas.

Sostenir á propòsit de *Siegfried* que «devegadas el separarse de las indicaciones de la partitura encara produheix *més emoció*», es dir un disbarat, y denota haver entés ben

(1) Wagner li confiá la direcció en 1876, y declará públicament qu'aquell era'l seu verdader *Siegfried*.

poch l'obra wagneriana. Molt m'agradaria saber la escena y la pàgina precisa ahont poderla anar a trobar aquella *emoció*. De la mateixa manera, y a propòsit de Wagner, dir que «l'autor d'una obra d'art es *incapàs* de darli sa millor interpretació», es cosa que no ho sostindria'l senyor Sampera si hagués tingut la inmensa ditxa de sentir a Wagner dirigint sas obras. Ademés, podrán certs autors no saberlas interpretar personalment, però indicar a un altre la manera de ferho, ningú com ells. Per manera, que res té que veure l'agafar la batuta y'l posar indicacions en la partitura.

Peró lo que més deploro y vull rebatre del article del senyor Sampera son sas *correccions* a Wagner, motivadas en que «hi há una pila de cosas que no poden ser». Jo encara no me'n havia adonat, y li agraheixo l'avis. Aném a veureho.

Cita en Sampera dos exemples. Del referent al *Tristan*, haig de contestarli que'l chor de mariners (prescindint de qu'equivoca'l número de la plana, degut indubtablement a error de copia), no marca *presto*, com sosté, sinó que diu *moderat* en la entrada, y *més animat* en la represa alguns compassos després. Per altra part, els crits dels mariners *Ho-he, ha-he!* tampoch es cert que representin «las maniobras a bordo d'un barco de vela», sinó que descriuhen la *joya* ó *entusiasme* d'aquells al ovirar terra, com pot confirmarho tothóm que coneixi l'alemany. Ja veu, donchs, com Wagner, qu'havia viatjat molt per mar, y en sa conseqüencia ne va escriure'l *Baixell fantasma*, no podia cometre semblants impropietats ni consentir que per sa culpa cap mariner patís del pit.

Aludeix per altra part, l'amich Sampera, a la obertura dels *Mestres Cantors*, la que diu «comensa ab el tema de la bandera dels gremis, quan triomfalment saluda al poble». Aixó es també una equivocació. El tema inicial de dita obertura no es el de la bandera, sinó qu'es el tema dels *mestres* (no hem vist un sol text que sostingui lo contrari), y per aixó requereix ser portat ab tanta majestat, y estich completament d'acort ab en Sampera en demanar que's porti a temps més solemne de lo que ho fan la majoria dels directors. Però cónstili, repeteixo, que aquell no es el tema de la bandera, y si vol coneixe verda-

derament aquest, el trobará qu'apareix per primera vegada en el compás 41, y que precisament en Wagner ja hi posa la indicació: *ben tenuto*. Aixís es que, prescindint de que ha patit equivocació en el tema, deu en tot cas donar la culpa no al autor, sinó als mals intérpretes.

Crech haver contestat suficientment a totes las alusions que fa'l senyor Sampera. No penso que pugui molestar a qui aprecio com un bon amich res de lo que va escrit, y en cas contrari, sàpiga que no han sigut aquests els meus propòsits.

Y per lo que respecta al meu modo habitual d'expressarme, que's deslliga bastant de lo que s'acostuma en las *conveniencies periodísticas*, aprofito aquesta ocasió personal pera justificar-me. En el meu primer article (ha fet ara un any), vaig dir que despullant-me per endavant de tota mena de pretensions, no venia a posar cátedra ni a imposar el meu radical criteri sobre la manera d'exercir la critica, sinó que venia a donar una opinió més, inspirant-me sempre en la veritat més absoluta al formar el meu judici, y en la més ferma independència al publicarlo. Els lectors dirán si he tingut sempre la franquesa y valor de sostenir el meu criteri, ja'l considerin dret ó tort; y tingan per endavant la penyora de que may ha de torsarme ni l'amistat més íntima.

Ja ho saben, donchs, aquells a qui fa ombra aquesta independència y enteresa de conviccions. En lloch de dirigir-me anònims y amenassas de tot género, en lloch d'enviarme cobarts recados per medi d'altres, en lloch de tant cridar entre bastidors, treguin la cara y segueixin l'exemple del amich Sampera. En las mateixas planas de JOVENTUT poden combatrem, poden posarme en ridícul; que aquest periódich està sempre obert a tota discussió y sempre acceptará un article rahonat, sia de qui sia, y afirmi lo qu'afirmi. Demòstrinnos tot'aqueixa confraria de *mestres baladrers*, que son ó volen ser Mestres Cantors del Art, y veurán com callém els Mimes y'ls Beckmesers.

Peró, si'ls *mestres* callan, y tot callant pas-telejan, ¿no es disculpable que'ns hi llensém els aprenents a ferne de xerramecas sobre la música?

JOAQUÍN PENA.

TEATRES

LIRIC-CATALA

Ab *Cigales y formigues y Picarol*, s'ha acabat la llarga serie d'estrenos que'ns ha donat aquest Teatre sense que cap d'aquestes dugas obras, á pesar de sos mérits relatius, hagi lograt desensopir al públich del Tivoli. Dihém mérits relatius, perque, sobre tot en la primera, no hi trobém aquella amplitud de concepció ni aquella felis construcció escénica que teniam dret á esperar del indiscutible talent d'en Rusiñol. L'ideal de poesia, de bellesa, de goig espiritual que fins els homes més materialisats y més rutinaris entreuehen en moments de desengany, ideal que vol cantar el poeta contraposantlo al egoisme miserable de la gent del pla, no li surt prou gran, prou noble, prou elevat, al concretarlo en aquella serie de tipus que més que representants d'una poesia santa, d'una filosofia elevada y d'uns esperits superiors, ho son d'una bohemia sentimental y malaltissa, quins conceptes y expressions no están en armonia ab el caràcter que sens dubte en Rusiñol pretenia donárlshi: caràcter de sacerdots del Art y sacerdots de la Ciencia. En una paraula, la filosofia y la poesia de *Cigales y formigues*, á pesar del autor, no son prou puras y elevadas. De desfer l'obra teatralment, ja se'n encarregan els actors y directores d'escena.

Junt ab *L'alegría que passa*, *Picarol* de l'Apeles, es sens dubte lo millor que'ns ha donat el «Teatre Liric Catalá». Prescindint de que l'argument no es nou (un joglar enamorat de la Regina que fa riure á tothóm y á qui tothóm té per boig, mes en qui batega un cor noble y generós), la obreta es sentida de debó; el tipo d'ell y també'l de Regina, son trassats ab vigor y humanitat; la petita acció's desenrotlla natural y progressivament fins arribar á la situació fundament dramática en que'l joglar, encoratjat per la bondat de Regina, fa la confessió del seu drama intern, confessió bruscament trencada en son moment culminant per un recurs escénich gens artificiós, ben preparat y de gran efecte teatral.

De tota l'obra se'n desprén una dolça melangia; es un cant superb á totes aquelles ànimas grans que passen desaparebudas y incompresas, á tots els cors senzills y resignats que viuen la vida trista perque ningú'ls sab compendre, perque la naturalesa capritxosa no'ls ha vestit ab vestidura complerta, deixant al descobert el fons de miseria, el fons de bogeria, qu'altres més afortunats portan tan ben tapada.

Aixó'ns va semblar qu'era l'obra d'en Mesres; mes no n'estém segurs, perque va ser tan francament, tan escandalosament destrossada, qu'era impossible fersen càrrech. Un apuntador que s'esgargamella perque'ls

actors se perden, uns actors esferehits, que's perden perque no han après el paper, que no saben dir versos, que, perduda la serenitat, ni saben qui deu dar la réplica ni lo que deuen fer, y's paran en sech á voltas, á voltas atollondrats parlan alhora, y, mal engiponats en vestits generalment impropis, se mouhen ab pesadés y vulgaritat, incerts de lo que deuen fer y de lo que representan; héusala aquí la presentació escénica de *Picarol*, que será un nou sagell de gloria pera'l flamant Teatre y pera la seva direcció artistica.

Ab aixó, segons diuhen els cartells, s'ha acabat la primera temporada del «Teatre Liric Catalá». Tant de bo hagués sigut l'última! Tan de bo'l fracás económic hagués sigut tan gran com el fracás artistic! L'art escénich catalá hi haguera perdut poch, puig, com un ruixat d'istiu, s'hauria oblidat prompte. Sembla que no será aixís, sembla que'l mal tracta de convertirse en crónich, el ruixat en pluja d'hivern de gotas menudas que humitejan la terra, que humitejan l'atmósfera, que penetran fins al moll dels ossos. Sembla que la imprevisió, la lleugeresa y la precipitació han de continuar formant la característica de la pretenciosa institució. Y com tot aixó es pernicios pel públich, ja prou estragat, y pera l'art, ja prou degenerat en nostra terra, es un verdader cas de conciencia'l protestar contra una influencia tan fatidica.

Y no es que creguém impossible la formació d'un teatre verament catalá. Lo que creyém impossible es que la portin á cap els del «Liric-Catalá».

Si fem un petit balans dels elements qu'han contribuït á aquesta tentativa, ens en convencerém, com també'ns convencerém de que individualment n'hi há entre ells alguns que podrian aportar un concurs valiosissim.

Aixís, prescindint dels músichs, de qui ja'n dirá qui més en sab, fixantnos en els actors y en las obras estrenadas, trobarém que si algunas han pecat d'insubstancials y xabacanas, altrás ens han demostrat que de pasta, de talent n'hi havia. Bon exemple son, en primer lloch, *L'alegría que passa*, *Picarol*, *La Rosons* y algun'altra; obras si no perfectas, interessantissimas. En segón lloch ens trobém ab algunas com *El llop-pastor* y *Cigales y formigues*, per exemple, que si equivocadas en sa estructura, la primera sobre tot, denotan en sos autors condicions pera la lluyta. En abdugas s'hi veu un autor que pensa, que té ideas nobles ¿Qui sab si la precipitació y no la impotencia, ha sigut causa de que no sapiguessin traduhirlas artisticament?

L'Apeles y en Rusiñol han demostrat que'n saben. El mateix Iglesias (com autor), si ha suferit una gran equivocació en *Las caramellas* y un'altra artisticament de més mal gè-

nero en *La reyna del cor*, té obras teatrals que'l garantisan. En fi, en Jordà ab *Cors joves*, y algún altre, en determinadas escenas, han fet quelcòm no despreciable. Els autors, donchs, no'ns farien desitjar la mort del Teatre.

Dels actors ja hi há quelcòm més que dir. Es un fet cert qu'han estat á la altura d'aficionats, d'aficionats dolents á voltas. Amanerats, sense dicció ni sentiment artístich, dotats alguns d'ells de veus estridents ó afónicas, desconeixent sempre'ls personatjes que representen, faltats d'ensaigs y d'estudi suficients, han contribuït á fer malbé totes las obras de tal manera, que sembla miracle no s'hagin xiutat fins las més bonas. Y á pesar de tot, no són ells els responsables del desastre. Si alguns com actors son francament rebutjables, altres n'hi han dels que se'n podria treure partit, si no pera ferne actorasos, pera lograr conjunts discrets. Y avuy que desgraciadament n'hi há poch de bons, ab aixó'n tindriam prou. De manera que ab alguns d'aquests y alguns de nous, encara podria seguir el malhaurat Teatre.

Peró ab un'altra direcció.

Ab una direcció que comensés per saber:

1.er Triar obras ab bon criteri artístich. No encarregantlas á qui primer passa á plasso breu y patró fixo, sinó acceptant las que ho mereixessin d'entre las qu'espontaniament els hi oferissin; fossin del género que fossin, tinguessin un acte ó més d'un. Aixís no haurian tingut d'estrenar per comprimis obras dolentas que fan perdre temps als actors, paciència al públich y voluntat al director d'escena. Si'ls directors haguessin sapigut triar y haguessin presentat ben preparadas tres obras el primer dia, podian sostenirlas en el cartell y prepararne bé d'altras.

2.^{on} Saber educar als actors. Ensenyárloshi la dicció, el frasejar clar, accentuar net, á no cantar els versos, sinó dirlos ab justa expressió; ensenyar de moures y accionar no ab afectació teatral y convinguda, sinó armónicament ab lo que's diu y ab l'intenció del autor; explicar el sentit general de las obras, y concretament els personatjes; fer estudiar, corretjar vicis y amaneraments, etc. Y tot aixó demana competència, temps y paciència.

3.er Saber presentar las obras. Entendre en escenografia, indumentaria, efectes de llum y demés detalls avuy dia, sobre tot per certas obras, essencials. Y ademés d'entendrehi, sense tenir que derrotar, gastar quarts.

¿S'ha fet res de tot aixó al Tivoli? No: res absolutament. Desde'l primer dia's va veure ben clar que'l desordre més gran y'l desconeixement més absolut de lo que's l'art escénich imperavan. No solzament no's varen saber escullir las primeras obras, sinó que's presentaren á la bona de Deu; no solzament no's varen ensajar prou, sinó que'ls actors, ja

per si dolents, se presentaren ab tots els defectes y amaneraments característichs en actors de *bolos*. Després las cosas han anat de mal en pitjor. Succehintse'ls fracassos, la necessitat d'estrenar pera retenir al públich que s'escabullia ha agravat el mal, fins al punt que s'ha necessitat tot el prestigi de firmas ben acreditadas, qu'han dat probas d'un desinterés extraordinari, pera que lo que comensa rihent no acabés ab plors y llágrimas; plors y llágrimas qu'arribaran indefectiblement si, com asseguran, en las mateixas condicions s'obra un'altra temporada.

En resúm, els autors no hi tenen cap culpa, els actors molt poca, els directors artístichs tota. Y no val á dir que no es culpa la incompetència, el no saberne més. En qüestions d'art, sobre tot quan com en aquest cas no's tracta d'una modesta tentativa, sinó d'una empresa ab pretensions regeneradoras, la insuficiència no es excusa, la incapacitat no tapa responsabilitats.

Y com que tot aixó ha quedat ben demostrat y no té arreglo, per bé del art dramátich catalá, per bé del públich y, qué dimoni!, per bé d'ells mateixos (als qui, contra lo que suposan els mals intencionats, no tenim cap mica de rancunia) desitjem de tot cor que no hi tornin. Al menys, que no hi tornin sols.

EMILI TINTORER.

Morera y Granados, dels primers entre'ls actuals músichs catalans, han donat novas obras en la darrera setmana al «Teatre Liric Catalán».

La del primer, *Cigales y formigues*, es tan dolenta com la majoria de las que'ns ha ofert en aquesta temporada. Pot ferse un dia y altre la vista grossa, esperant una impresió més favorable en la producció següent, però ab el mestre Morera, lluny d'aixó, hem anat de mal en pitjor, y no es práctic ni tampoch just callar més temps. Res li diguerem per sas equivocacions últimas, esperant una rehabilitació en la darrera obra d'en Rusiñol, però la cayguda ha sigut encara més tremenda. La música de *Cigales y formigues* es de lo pitjor qu'ha fet en Morera, perque en ella no trobem cap assimilació del llibre, cap fragment en que s'hi vegi una idea musical, una melodia sentida, ó quan menys un ropatje original y adequat. Las notas se succeheixen perque si, sens expressar res, sens arrodonir cap conjunt, y la instrumentació, ademés d'exageradament pretenciosa, perteneix á la cullita agena. La dificultat de sustraures á la influència de Wagner s'ha posat ben patent en las darreras obras d'en Morera, que desde *La Walkyria* á *Parsifal* ha anat espigolant lo que bé li ha semblat. En la qu'ara ns ocupa's veu que estava encara baix la impresió de *Siegfried*, perque ni fentho exprés podiatrobarshi més semblansa. Hi há que desenganyarse, senyor Morera: als

mestres pot imitarsels y seguirlos en els procediments, en la forma; però may arribar a apropiarse'l fondo de sas composicions.

Per altra part, aquesta música d'en Morera resulta massa d'encàrrech, feta ab una precipitació renyida ab l'art, y pròduhida a metres, com una pessa de roba, per'anarla tallant després per fragments y aplicarlos a llibres apenas llegits y menys encara estudiats. Y resulta, naturalment, faltada de color y de lligament ab la situació, faltada d'espontaneitat y sentiment artístich, y sobrada d'enfarfex y pretensions per haverse escrit ab el pensament fixo en els caps-pares de la música. En una paraula: es una música a preu fet.

En Granados ha estat un xich millor al posar música al llibre d'Apeles Mestres *Picariol*. El mèrit principal li trobém en demostrar qu'ha llegit l'obra literaria y l'ha ilustrada buscant las notas més en armonia ab l'esperit de la mateixa. No sempre ha mostrat gran originalitat, puig la melodia de la núvia y la marxa final pecan del defecte á que'ns referim avans. La melodia es ben sentida, però massa wagneriana; la marxa es lo més dolent de l'obra: molt trivial, sorollosa y poch espontania.

En cambi, hi há un chor d'introducció molt característich, y armonisat ab notable talent. Hi há també dugas cançons de baritono ben encertadas, particularment la segona, la cansó del cuch, en la qu'en Granados s'ha mostrat mestre en la fusió de la lletra ab la música. Es un fragment bastant original, y si no molt inspirat, en cambi fresch, espontani, elegant y magníficament trevallat. Ab uns quants números com aquest, altra hauria sigut la sort del «Teatre Líric Catalán». La ovació que va proporcionar al autor ha sigut una de las pocas justas de la temporada, y si lo restant de l'obra estigués al mateix nivell, podria dirse que *Picariol* es de las que quedarán.

Cal fer constar que'ls intérpretes han fet tots els possibles pera deslluhrir als autors, y més que tots mereix menció especial el senyor Parés, á qui falta veu, escola de cant y sentit artístich, perque á tenir aquest últim no hauria *lladrat* de manera tan horrible la delicada y sentida part que representa en l'obra d'en Granados.

Aixís ha terminat la temporada. Apart d'en Morera y en Granados, que ja coneixiam, cap altre músich ha sobressortit. En Gay ha d'estudiar bon tros més la composició, en Lapeira la coneix encara menos, y'l jove Bartoli es potser qui ha revelat que si's després de la influencia de Bizet y fuig dels efectessorollosos, podrá fer obras acceptables.

Molts altres compositors estaven anunciats, mes per misteris d'entré bastidors ens els han quedat á deure.

J. P.

L'«Associació Catalanista de Lleyda» ha publicat la Convocatoria pera'l Certamen literari que celebrará en la vinent festa major d'aquella ciutat, ó sigui'l dia 13 del pròxim maig.

S'ofereixen quinze prèmies, de l'«Associació Catalanista de Lleyda», del Ajuntament, Diputació, Càmera Agrícola, Bisbe, Colegi d'advocats y Colegi de procuradors de dita capital; de l'Ajuntament de Barcelona, de la *Unió Catalanista*; de l'associació «Catalunya», de don Miquel Agelet y Besa, don Isidro Valls, don Joan Maluquer y Viladot y don Frederich Renyé y Viladot.

El Jurat calificador estarà format per mossén Jacinto Verdaguier, President; don Frederich Renyé y Viladot, don Francisco Malet y Querol, don Joseph Gené y Congost y don Manel Roger de Lluria y Mensa, Secretari.

Se concediran accèssits y mencions honoríficas á las composicions que'n siguin mereixedoras.

Tots els treballs han d'ésser enviats avans del dia primer de maig al domicili del Secretari, carrer de la Palma, 6, segón.

Hem rebut el cartell del primer Certamen literari de Berga, qual festa's celebrará'l dia 24 del propinent juny, festivitat de Sant Joan, haventhi quinze premis oferts per la Comissió organitzadora del Certamen, l'Ajuntament de dita ciutat, el diputat don Antoni Rosal, el diputat don Lluís Vila, el diputat don Joan Pelfort, el periòdich *La Verdad*, el periòdich *Lo Pi de las tres Brancas*, el «Centre Catalanista», el «Casino Bergada», el «Foment Regionalista de Berga», don Manel Farguell, don Joaquim Farguell, don Ramón Pujol y Thomás y don Joaquim Alorda.

Se concediran, ademés, els accèssits y mencions honoríficas que'l Jurat consideri merescuts.

Els treballs han d'ésser remesos al Secretari del Jurat senyor Salabert, avans del dia 22 de maig.

Forman el Jurat calificador els senyors mossén Jacinto Verdaguier, President; Narcís Oller, Marián Vayreda, Joseph Cardona, Angel Salabert, Secretari.

El dia 19 del corrent va morir en Artur Osona, il·lustrat apòstol del Catalanisme, autor de diferents Guías del Excursionista eminentment pràcticas y que posan de manifest el gran coneixement que de la nostra terra tenia'l senyor Osona, que tant l'havia recorreguda.

Fins després de mort serà útil a Catalunya'l senyor Osona, ja que, segons llegirem en *La Renaixensa*, a sa generositat se deurà la creació d'un refugi al Montseny, en quina montanya, y en el santuari de Sant Marsal, reposaran més tart sas despulles.

L'enterro va estar concorregudissim, assistint-hi representacions de tots els Centres catalanistas, y resultant una gran manifestació de dol per la perduda de tan exemplar company.

Descansi en pau.

Ha sortit la primera de las cançons populars catalanes quina aparició anunciarem oportunament.

La cansó publicada es *Lo Cant dels aucells*, lletra y música, ab esmerada impressió sobre bon paper. Aquesta cansó, y las qu'aniran sortint, se vendran a 10 céntims.

La conferencia donada per en Rafel Folch y Capdevila en l'Agrupació escolar «Ramón Llull», versà sobre la idea nacionalista en el decurs del segle XIX. El devassall de notes y datos ab que ornà son treball el jove y aprofitat deixeble del mestre Llull, l'acreditada debó. La concurrencia sapigué apreciarli'l mèrit, y per'xó després s'escoltaren llarchs aplaudiments.

La festa literaria-musical que's celebrà diumenge passat en l'«Associació Popular Regionalista», aplegà en el saló d'actes de la mateixa un nombrós auditori. Els senyors Bedós (de Sabadell), Viura, Folch y Vilaregut, llegiren respectivament, poesias y treballs literaris, originals dels dos primers y dels distingits escriptors Vilanova, Pons y Massaveu, Brossa y Lorrain, sent tots molt aplaudits.

En Joseph M. Carbonell senti també molts aplausos després de la interpretació al piano de composicions de Beethoven, Mendelssohn, Schumann y Grieg, vegentse obligat a repetirne unas quantas y, entre ellas, a executarne una d'original, molt sentida. La festa s'acabà ab tres parlaments entusiàstichs d'en Marsans, en Bedós y en Mallofré.

L'Agrupació excursionista catalana *Montanyenchs*, el propinent dissapte a deu horas de la vetlla celebrarà una sessió necrològica dedicada a la memoria del excursionista català en Artur Osona, mort fa poch dias per malhauransa de la terra que l'ha vist naixer. El discurs necrològic s'ha encarregat al nostre company de redacció l'Antón Busquets y Punset.

L'excés d'assumptos ens obliga a aplassar fins al número proxim las ressenyas dels darers concerts.

Ha sortit a Girona'l primer número de la revista quinzenal *Gerunda*, dedicada a las arts, ciencias y literatura.

Li retornem el saludo é hi establim el cambi.

Hem rebut el joguet còmic en un acte y en prosa *L'hostal de la Munda*, original d'en Marcelino de Jordana y Tomás. Se ven a dos rals.

La noche maldita's titula una cosa que son autor anomena *leyenda*, y qu'hem rebut. Se ven a 50 céntims.

JOVENTUT

SETMANARI CATALANISTA

Els treballs se publican baix la exclussiva responsabilitat de sos autors.

No s'admeten els que no sían inèdits.

No's tornan els originals.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las qu'ho mereixin se'n farà crítica.

Preus de suscripció.

CATALUNYA: Un any.	8	Pessetas.
» Mitj any.	4'50	»
» Trimestre.	2'25	»
ALTRAS REGIONS D'ESPANYA:		
Un any.	9	»
EXTRANGER: Un any.	10	Franchs.
Número corrent	20	Céntims.
» atrassat, ab folletins.	40	»
» » sense folletins.	25	»

TAPAS

pera la enquadrernació de «Joventut.»

Se venen al preu de 2'50 pessetas.

Tapas y enquadrernació, 3 pessetas.

Coleccions del any 1900, enquadrernadas, 10 pessetas.

Fidel Giró, impressor. — Caçrer Valencia, 311.